

rubgallery.com

30.3. – 31.10.2025

**Prager
anthroposophische
Moderne**

**Pražská
antroposofická
moderna**

1907–1953

Sto let od smrti Rudolfa Steinera († 30. 3. 1925), rakouského filosofa, okultisty, architekta, sochaře, designéra, tvůrce antroposofie, waldorfské pedagogiky, biodynamického zemědělství či eurytmie, vzniká vědecký projekt Pražská antroposofická moderna 1907–1953. Rudolf Steiner (ve spolupráci s Marií Steiner) »odkázal« právě Praze, kterou mezi lety 1907 a 1924 pracovně dvanáckrát navštívil, generaci duchovních umělců a umělkyň – a »proměnil karmu« mnohonárodnostní metropole na prahu mezi Západem a Východem, mezi německým a slovanským živlem, mezi starým věkem a modernou, mezi »tímto a druhým světem«.

Výstava v Rub Gallery Olomouc představí v náznaku nejdůležitější představitele antroposofického umění z Prahy – německožidovské, české, maďarské i chorvatské identity – v překvapivé šíři. Od malířství, kresby, grafiky, sochařství, užitého designu, fotografie, šperkařství, hudebního dramatu až po uměleckou výšivku. Mezi mistrovská díla původem z antroposofické Prahy prezentovaná v Olomouci patří fantastické zlacené historizující oltáře – retábly s hedvábnými výšivkami z dílny Hilde Pollak-Karlin a Richarda Pollaka-Karlina, zakladatelů »pražské antroposofické školy« z počátku 20. let 20. století. Tito dnes zapomenutí umělci během první světové války působili pod vedením Rudolfa Steinera ve švýcarském Dornachu v mezinárodní umělecké kolonii, jež stavěla první Goetheanum (1913–1920), »mystérijní stavbu« kde nový umělecký proud spatřil světlo světa. Výšivané gesamtkunstwerky Hilde Pollak-Karlin z konce 20. a první poloviny 30. let 20. století, svým provedením nemající ve světě obdobu, jsou jedinečnou syntézou středověké anglické tradice, barokní burgundské lasurní techniky a impresionismu. Jejich orientální krásu, plnou démonů, okřídlených bytostí, asijských draků obdivovali i doboví pražští recenzenti (Josef Čapek). Mezi další tvůrce patří grafik a experimentátor na papíře Joseph Prinke, šperkař Josef Přikryl, sochaři a designéři Bogdan Cerovac a Bohumil Josef Jerie. Oba posledně jmenovaní stáli za podivuhodným fenoménem 30. a 40. let »Dornašského designu z Prahy«, který vznikál především pro »esoterní užití« v domácnosti. Nábytek a všechny předměty denní potřeby se měly stát mementem viae – upozorněním na duchovní cestu. Příbytek antroposofa je totiž místem, kde probíhá »sakramentalizace všedního dne«. Každý okamžik, každou myšlenku, každý předmět je třeba produchovnit: goethovská maxima, vyjádřená Steinerem, „duch není nikdy bez hmoty, hmota nikdy bez ducha“ je míněna doslova.

Rub Gallery Olomouc se promění v laboratoř (oratoř) mystérijního umění. Její stěny se rozezní antroposofickou operou Aloise Háby Přijď Království Tvé z let 1937 až 1942, světově unikátním šestinotónovým opusem, v němž se originálním způsobem řeší sociální a duchovní otázky doby, vykořisťování a zotročení člověka strojem. Mezi leitmotivy pražské školy totiž vedle goethovské metamorfózy a »sakramentalizace všedního dne« patří až misijní snaha inkarnovat antroposofii do těla soudobé společnosti. Ruce umělců se vnořují do hmoty materiálu (malby, hedvábí, dřeva, kovu, do tonální soustavy) a manifestují „zbožnou úctu k malému. Dokonce i k nejmenšímu“ (R. Steiner). Ke každému stehu jehlou a nití. Ke každému úderu puncem do stříbra. Ke každému vrypu dlátem do dřeva. Ke každé šestince tónu v mikrotonální hudbě.

Příběh pražské antroposofické moderny měl skončit hrůzami šoa (Pollakovi), vyhnáním či internací českých Němců (Schneider, Prinke) nebo v komunistické ilegalitě (Jerie); knot svíčky v goetheanském svícnu měl zůstat zalit ve vosku zapomnění...

Architektem olomoucké goetheánské (lab)oratoře je Oldřich Hozman, český antroposofický architekt a designér žijící v Dornachu, který navrhl výstavní design a lazurně galerii produchovnil – vyzlatil. Výstavu doprovází stejnojmenná kniha z nakladatelství Arbor vitae a bohatý doprovodný program.
